

cia infinnat eo hanc dicitur de trasacta
nequitia gemitibus fatigat et tolet ho
mo qd fuit peccator. qz bonum incipit
iam quod non fuit. odit qualē fuisse se
meminit amat qualem se esse debuisse
agnoscit et solam iam pñe amaritudi
nē diligit. quia caute pñiderat in quā
tis voluptatibz sua delectatoine pecca
uit. Bene ergo p hēluidicif post eū ru
gitus et sonitus. quia cū mētem deus
ingredif pñat proculdubio qz mox pe
nitentie gemitus sequatur vt ei iam sa
lubriter flere libeat qui prius de iniqui
tatibus flendis iocūditate gaudebat
Et quo vberius culpa fletur eo altior
cognitio veritatis attingitur. qz ad vi
dendū internū lumen polluta dudum
cōscientia lacrimis baptisata renoua
tur. hxc grego. **A**manda ergo et deside
randa ab omnibus est virtus pñe que
nō solum abstergit facinora veruetiaz
pñolatonem in gratiā sancti spiritus
penitentibus et lugentibus solet impe
trare. Testatur hoc quidam doctor sic
dicens Qui vere penitet et veraciter do
let de pctis absqz mora indulgentiam
accipiet et quanto quis frequētius quā
roqz vehementius de suo reatu interno
dolore afficitur. tanto certior tantoqz
securior de indulgentie venia efficitur
inde est qd aiām pñe lacrimis afflictā
tam frequenter quaz libenter pñolatur
spiritu sanctus illā frequenter visitat.
et illam libenter pñorat et ad venie fidu
ciam plene reformat quaz sua scelera
flendo damnare et damnando flere cō
siderat. incipit namqz extunc quedaz
familiaritas inter deum et aiām fieri et
ex eius aduentu nō tantum iam. conso
lari pmo aliquotiens quodam inestab
bili gaudio repleri. Sed ad hxc quis
ydoneus profecto verus penitens et cō
fitens post baprisimū cū nullum aliud
nobis cōstitutū remediū est qz penitē

cie et cōfessionis. hxc ille **P**atet igitur
ex predcis satis clare quō baprisimus
p peccatum violatus p penitentiam re
formatur. **Filius.**

Pero etiam de hoc informari vt
omnia peccata qualitercūqz com
missa possint pñiam deleri vel si est a
liquod peccatum tam grande qd care
at indulgentia aut remissione.

Capitulu. XIII. Pater. A

Sire debes qd
omnia peccata pñiam deleri
possunt fm aug. Qui sic dicit. non est
quicquā in criminibus qd non peni
tudine deleatur excepta tamen despe
ratione que facit despare de dei miserī
cordia et obstinatōne que obdurat cor
ad penitendū. hxc em duo scilicet despe
ratio et impenitentia carent venia **B**
De desperatione dicit ysidor. Nulla
esse tam magna culpa que nō habet ve
niam solū desperationis crimen est qd
non habet veniaz nec mereri potest. Et
beatus augu. Peccatum desperatiōis
vera mors est. Dicit beatus hieroni
mus de penitentia. **E** nihil tam
repugnat deo qz cor impenitens solum
crimen est qd veniā non habet. hxc hie
ronimus Ista igit duo solū modo vide
licet desperatio et obstinatio siue impe
nitentia iuxta sniam sanctorum docto
rū vt dictum est. veniam nō merentur.
Cetera vero omnia peccata quibz enoz
mia pñiam delentur. Testatur hoc be
atus augu. sic dicens quecūqz necessi
tas cogat ad pñiam nec quantitas cri
minis nec breuitas temporis nec vstre
enozmitas nec hore extremitas si pur
ra fuerit et voluntatū mutatio excludit
a venia. sed in amplissimos sinus suos
mater charitas reuerentes recipit. p
digos et velit nolit nouatus hereticus.
semper penitentes suscipit deus. hxc
b. iij.

augu. Confolentur ergo crisi fideles de tanta pietate dei et nullus licet in multa peccata et enormia lapsus fuerit de diuina misericordia desperet quia eius pietas excedit omnium viciorum et peccatorum quantitatem et numerositatem. nam omnia peccata ab origine mundi commissa diuine misericordie propata sunt quasi vna gutta aque respectu totius maris. quod probat beatus bernardus in quadam auctoritate sic dicens. Excedit pietas ihesu christi in quantum quantitatem seu numerositatem. **D** Item dicit **S**eres profusa. **S**eres monstruosa peccatorum desperantius de dei misericordia cum omnia peccata originalia siue venialia et mortalia ab origine mundi commissa diuine misericordie coparata sint quasi vna gutta aque contra pelagus totius maris. hxc bernardus. Nullus igitur peccator audiens de dei pietate diffidat. si tamen per penitentiam conuertitur ad dominum. quia bonitas eius superat omnem malitiam delictorum. **D**e hoc per originem sic dicitur. Nihil desperandum est in illis qui punguntur et qui conuertuntur ad dominum. non superat enim bonitatem dei malitia delictorum. unde si peccator fuisti. tantum si puerus es et desisti a peccato iam sanctus appellaris. hxc origenes unde si quis est propter sua flagitia in desperatione positus redeat per penitentiam ad dominum nihil hesitans quia etiam desperatos si ex toto corde conuersi fuerint. in gremium sue pietatis letanter suscipit christus. **D**e hoc dicit ysidorus. **S**epe dyabolus eos quos conuertit ad penitentiam aspexit immunitate scelerum percussus ad desperationem perducit subtracta spe venie trahat in diffidentiam quos non potuit retinere perseuerantes in culpa. **S**ed penitens prouidere debet callidas contra se hostis infidias sicque dei iusticiam metuat tamen quamuis in magnis sceleribus de misericordia eius

confidat. **A**mplius igitur letetur de desperata et aliquando conuersa quia de ea que nunquam extitit peccata: nullus ergo desperare debet de venia etiam si circa finem vite ad penitentiam reuertatur. hxc ysidorus. **I**tem de magna pietate dei quam frequenter peccatoribus exhibet. dicit beatus gregorius. **O** ineffabilia viscera pietatis dei culpas insequitur. et tamen peccatores protegit. iratus se indicat et tamen ab hostibus defendit cum ipsis non eraret vinceret. et tamen cum ipsis erat ne ab hostibus periret mater percutit delinquentem puerum. et tamen prohibet si eum videt ire in precipitium. hxc gregorius. **H**ec ergo omnia premissa tante pietatis beneficia debent vnusquisque peccator ex medullis cordis attendere et confidenter de venia peccatorum suorum presumere. sic tamen presumatur quantum a peccatis contra deum commisset per penitentiam se purgare studeat. **D**e hoc dicit cyprianus sic. **Q**uisque penitens debet de venia peccatorum presumere non quia tamen cesset se purgare de culpa. **S**ic debet confidere se esse in dextera dei et caueat illius sinistra feriri. hxc cyprianus. **G**audiant ergo omnes peccatores audientes tantam pietatem et bonitatem esse in visceribus dei nostri. et nullus negligat tante misericordie finem. **E**t si quis est iuuenis et non est prolapsus in maiora crimina conuertatur ad dominum et maiorem gratiam ab ipso consequatur quia multum vtile est de oculo carum a iuuentute et in iuuentute et sanitate peccati confiteri et penitere. **E**st enim vtile propter multa. primo quia quando mutatur conuersio in iuuentute est grata et sanctificata tanquam primicie etatis et vite nostrae domino. **S**ed illud tamen. **iiij.** Bonum est viro cum portauerit iugum domini ab adulescentia sua. **S**ecunda quia facilius et expedita quia talem conuersio

nem minus impedit precedens peccā
di consuetudo et peccatorum multitu-
do et dō preteritis multa et onerosa satisf-
actio et venie desperatio. nam quanto
minus quis peccauerit tanto citius p-
suis excessibus satisfacere potest deo et
devenia gaudere. **Tercia** quia secura ē
et multiplicat merita. mens enim que
non est onerata grauibz peccatis fre-
quenter est in gaudio. naz vbi bona cō-
scientia et secura mens tibi est quasi in-
ge cōuinū. **Quarto** quia virtutes con-
gregate in iuuentute semio cōfectos so-
lent consolari et letantes facere. quod
probat iohannes abbas in tractatu de
xx. gradibus sic dicens. da prompte
labores iuuenturis iesu christo. et gau-
debis in semio sup diuitias impassibi-
litate. in iuuentute em congregate se-
nio cōfectos solantur et nutriunt la-
bozemus iuuenes frequēter curramus
vigilanter. quia mors est incerta vere
malignos et crudeles dolosos astutos
potentes et non dormientes immateri-
ales et inuisibiles inimicos habemus
in manibus ignem tenentes et templū
domini dei iesu christi cōburere cupi-
entes et nitentes p flāmam que est in
eis. **Tullus** ergo iuuenis existens ini-
micos suos demones recipiat dicētes
Ne conteras carnem tuam et corpus
tuum vt nō laboribus et infirmitatibz
concedas. **Ixc** iohannes abbas. **S**
Et sic habemus quō valde salubre sit
in puericia et in etate iuuenili deo adhe-
tere per pfectam conuersationem. **S**i
quivero in adolescētia sua et iam in ad-
ulta etate pctā et facinora graua lapsi
fuerint anteqz per longum vsu et cō-
suetudinem ipaviciavemiant et menre
in nequicia indurent. necesse est vt fe-
stinent quantotius ad remedium pme
per quam possint obtinere a deo grati-
am venie et messe. tales namqz nōnūqz

postqz cōuertuntur ad deum p penitē-
tiam tanto fortioza acta pagunt quan-
to maiora peccata contra suum condi-
torē cōmiserunt. de talibus peccatori-
bus et alijs in statu innocentie ad deū
vocatis et conuersis beatus **Gregori-**
xviiij moē. sic dicit. **P**ensandum est qz
occulto p filio omnipotens deus quos-
dā ab ipsis exordijs suis innocentes
custodiat et vsqz ad virtutum summa p-
uehit vt etate crescente simul in eis p-
ficiat et annozz numerus alios nume-
rositas et celsitudo meritorum. alios
vero in exordijs suis deserens scaturī-
entibus vicijs ire per abrupta pmittit
plerumqz tamen eos respicit et ad se-
quendum se sancti amoris igne succē-
dit atqz inolitas in eozū cordibus pru-
rigines viciozum vertit in feruorem
rurum et eo magis ignescunt ad deside-
rium requirendū pietatis dei quo ma-
gis erubescunt memoriā iniquitatis
sue sic sepe cōtingit vt in pugne certa-
mine miles ante ducis sui oculos con-
stiturus hostili virtute turpiter cedit et
enoimter prebens terga feriat quā
tamen hoc ipsum quod turpiter gessit
erubescens ante ducis sui oculos ma-
iores ex ipsa verecūdia vires sumit tā-
toqz fortioza postea exercet quanto sa-
ragit. vt pntem gloriā virtutis pera-
gat et preteritam ignominiam debili-
tatis tergat. **S**ic igit nōnunqz quidā
in dei pūcio ex antea acta acius debili-
tate roborantur eosqz ad custodiendā
mandata et futurozū trahit desiderū
et impellit memoria preteritorum vt
hinc ad futura amor puocet illinc de-
psteritis verecūdia instiget. **Ixc** greg.
Sunt sunt nōnulli qui nec ī pueri-
cia nec ī adolescētia vel iuēture a ma-
licia sua vel mala vita ad deū se cōuer-
tere studēt dicentes in cordibus suis
quam diu iuuit etas iuuenilis fruamur

voluptatibus et desiderijs et postquam senes-
erimus de malis factis nostris penitentiam
agemus quorum stulticia abbas effrem
in vñ. omel. sua sic commemorat dicens
Quando te obnoxium pro peccatum senes-
eris ad penitentiam conuerti non veredatris
seu confundari. quia qui hic penituerit in
nouissimo non penitebit. clementer enim
dominus ad penitentiam profugientes suscipit
ne in misericordia domini fretus peccatis
peccata adhaerens. ne velis dicere vige-
ras mea. carnis concupiscentiam exerce-
bo et postremo in senectute malorum me-
orum penitudinem geram pius namque
est dominus et multum misericors nec ultra
facinorum meorum memorabit. summa
namque est stulticia hec in mente acci-
pere. quis enim nouit horam siue diem exi-
tus sui. non enim omnes in senectute hac
luce priuant. sed in diuersis etatibus
de hoc mundo migrant et in quibus ac-
tibus vocabitur homo in eisdem neces-
se est eum reddere rationem. nemo enim
in inferno confitebitur domino. sed tu nec
cuncteris ad penitentiam conuerti semp-
ante oculos tuos versetur ultimus die-
es. Cum enim diluculo surrexeris ad
respice ambigas puenire et cum in le-
cto ad quiescendum membra posueris
noli considerare de lucis aduentu et facili-
us te poteris refrenare ab omnibus. hec
abbas effrem. Videmus igitur propterea
quod valde stultum sit talia in mente con-
cipere. et in tali insensata cogitatione
perseuerare. quia multum infelix est qui
iuventutem suam in vicijs consumit. dy-
abolo seruido et postea senectutem su-
am vult offerre christo. Teste beato ber-
nar. qui dicit. Infelix est qui florem iu-
uentutis sue offert diabolo. et fecem se-
nectutis sue christo. hec bern. Tales ergo
qui sic ad penitudinem senectutis tem-
pus expectant. multum timere debent ne
dum sperant a deo misericordiam incidunt

in eius iudicium. De hoc dicit beatus
greg. Satis alienus est a fide qui ad a-
gendam penitentiam tempus senectutis
expectat. metuendum ei est ne dum spe-
rat misericordiam incidat in iudicium. hec
grego. Ecce patet quod valde incautum sit
differre penitentiam et emendationem vi-
te usque ad etatem senilem. **S**ed quod
est adhuc grauius multi ipsam penite-
tiam differunt usque ad extremam horam
mortis quod multum est periculosum. De
quo dicit beatus greg. in registro Qui
penitentiam differat ad horam sui obitus
estimo quod a merito penitentiae eternali-
ter maneat alienus. nam secundum aug. Pe-
nitentia sera raro est vera. Quomodo enim
quis potest penitentiam agere dolore in-
firmitatis pregrauatus ac in extremis
vite finibus constitutus. aut quomodo potest
penitentiam agere qui opera nulla satisf-
actionis iam exercere valet unde pe-
nitentia que ab infirmo seu moriente
petitur. timendum est ne ipsa mori-
de periculosa hac in extremis peniten-
tia dicit beatus aug. in quodam ser-
mone sic. Parum est peccatorem penite-
re nisi penitentiam peregerit. ad emen-
danda enim crimina vox penitentiae
tantum non sufficit. nam in satisfactioe in-
gentium peccatorum non verba sed etiam opera que-
runt. Datur etiam quidem in extremis pe-
nitentia et non potest negari sed aucto-
res esse non possumus quod qui sic peccat
rit mereat absolui. Quomodo enim agit pe-
nitentiam lassus. Quomodo agit penitentiam
in extremis finibus vite constitutus.
Quomodo penitentiam agere valeat qui iam
nulla opera satisfactiois per se operari
potest et ideo penitentia que ab infirmo
petitur infirma est penitentia que a
mortuo petitur. tantum timeo ne ipse
sa moriatur. Et ideo dilectissimi qui
cumque vult inuenire misericordiam dei
sanus agat penitentiam in hoc seculo

ut sanus esse valeat in futuro. Hec aug.
 Videmus igitur ex dictis quod periculosum
 sit differre usque ad extremam horam mor-
 tis penam iam egrotus quisque circum-
 datus infirmitatis dolore vix cogitare
 valz aliud quam quod sentit. quia tota mens
 eius versatur ibi ubi vis est doloris et
 si penitet ex dolore penitet. non ex timo-
 re quod valde displicet deo. **¶** De
 hoc dicit beatus hieronimus sic. Age pe-
 nitentiam dum sanus es dum peccare po-
 tes ut ex amore non ex timore videaris
 penitere et peccata relinquere non ipsa
 te quia si egrotas quomodo scis quare
 peniteas vix aliud cogitare potes quam quod
 sentis. illuc enim rapitur tota intentio
 mentis ubi est vis doloris. Hec hiero.
 Valde igitur salubre est ut homo penam
 agat adhuc incolimus an quam veniat hor-
 ra mortis. ne dum cum potest penitere
 noluerit et cum tarde voluerit omnino non
 possit et qui praevidendo penam prius
 movult agere in mortis articulo huius
 est valde dubia remissio. Quod tangit
 est valde in tractatu de summo bono.
 yfidorus in tractatu de summo bono.
 sic dicens quis quisque sit peccator im-
 pius si ad penam convertat consequi
 possit veniam credidit. nullus enim de dei bo-
 nitate dubitet. sed sola accipientium pra-
 vitas conferre sibi indulgentiam abne-
 get in hac vita tantumdem penam latet li-
 betas post mortem nullam esse correctio-
 nis licentiam. Unde per prophetam dicitur
 date inquit domino de vestro gloriaz
 id est antequam mors eterna preveniat in
 hac vita dum estis deum per penam glo-
 rificate adhuc in seculo penam agentibus
 et operantibus dei misericordia subvenit
 in futuro autem iam non operamur sed ra-
 tionem operum nostrorum ponimus. per id
 deteriorantur plerumque iniqui qui per
 patientiam dei spacium accipiunt emen-
 dandi quam illi moraviendi non videntur
 ad penam. sed ad peccandi usurpantur.

audaciam. A malo autem in deterius
 vadit qui tunc sibi ad penitendum indul-
 to ad libertatem pravi operis utitur.
 Festinare debet unusquisque ad deum dum
 potest ne dum si potest noluerit. cum tar-
 de voluerit omnino non possit. proinde
 propheta ait. Querite dominum dum
 inveniri potest invocare eum dum pro-
 pe est. Et ubi inveniri potest nisi in hac
 vita in qua etiam et prope est omnibus in-
 vocantibus eum. nam tunc longe est
 quando dixerit. ite in ignem eternum.
 Notandum enim non videtur et prope non erit
 quia et videri poterit et non poterit in-
 veniri. Sed quando quis peccare po-
 test penitere et vitam suam vivens ab
 omni crimine corrigit non dubium quod ad
 eternam transeat requiem. Quis autem
 praevidendo penitentiam in mortis ar-
 ticulo agit sicut eius damnatio incer-
 ta est sicut remissio dubia. Qui ergo
 cupit certus esse in morte de indulgen-
 tia. sanus penitet sanusque peccata fa-
 ctiora desinat. Et alius cum tamen qua-
 vis per penitentiam propiciatio sit pec-
 catorum sine metu tamen non debet esse
 homo. quia penitentiae satisfactio divi-
 no tantum propensatur iudicio non hu-
 mano. proinde quia miseratio dei oc-
 culta est. sine intermissione flere neces-
 se est. neque enim unquam oportet penitentem
 habere de peccato securitatem. nam secu-
 ritas negligentiam per negligentiam ante
 sepe ad vicia transacta reducit. Hec yfi-
 do. **R.** Sciendum tamen quod opus dei etiam
 et simili etate constitutos non deserit si ad
 ipsum veraciter per penam conversi fuerint.
 nam tales beatus gregorius in vna omel. ad
 penitendum hortatur sic. Qui vigilare in
 seculis vigilia noluit terciis vigiliis reme-
 dia non amittat quod in invectura ad vias
 vite si vigilabat satis in tenebris resipi-
 scat. Sepe enim in extrema est positi neci-
 tate perperam visitante se gratia dei et illa

que male gesserunt p̄fletus diluunt aē
p̄ bona opa vt p̄valent deum placat
restituent quibus misericorditer igno
scitur quod deliquerunt. De talibus
dicit ysidorus ī libro de summo bono
sic m̄tri sup̄na gratia respecti in extre
mis ad deū reuertuntur p̄p̄nāz ⁊ que
cūq; male gesserunt quotidianis fletū
bus purgant atq; in bonis opibus ma
le gesta commutant quibus iuste totū
quod deliquerant ignoscitur. quia ip̄i
quod male gesserunt penitēdo cogno
scunt. h̄c ysidorus. Sed adhuc scien
dum q̄ omnipotens deus etiaz circa fi
nem vite peccatozem non respuit. si ta
men veraciter penituerit. nam s̄m au
gustinū nulla penitētia est sera dum
modo firera. Dicit etiaz ysidorus nō
dubitamur circa finem etiaz iustifica
ri hōiem p̄p̄nē compunctionem si bo
na est in extremis compūctio ⁊ cōuer
sio. multo melioz tamen est ante fines
vt ab hac vita securus transeat. h̄c
ysidorus. S; quia hōmo p̄o certo sci
re non potest vtrū bonā ⁊ veram cōpū
ctōez in extremis habere valeat p̄ quā
possit veniā suoz delictozum obtinere
ac dei misericordiam inuenire ⁊ etiaz
dubiū sit ⁊ incertū vtruz hī qui in pec
catis multis sunt ⁊ differunt p̄nāz vs
q; ad horam mortis cū querūt absolui
a sacerdote sic absoluantur t̄do valde
necessariū est qui securus vult esse de
veniā vt nō differat p̄nāz vsq; ad sem
lem etatem vel quod peius est vsq; ad
articulum mortis. Sed in iuuenili eta
te vnusquisq; ⁊ cū sanus potest pecca
re. sua peiteat peccata ⁊ iuste viuat qd
si sic fecerit proculdubio ⁊ gratiam a
domino obtinebit. De hoc tractat bea
tus augu. sic dicens. Si quis positus
in vltima necessitate voluerit accipere
p̄nāz fateoz vobis non illi negamus
quod petit. sed si securus hinc exierit

ego nescio. penitētia dare possim
securitatē vero non. nūquid dico dam
nabitur. sed nec dico liberatur. Vis er
go a dubio liberari age p̄nāz dum sa
nus es. si sic egeris penitētia ego dico
tibi quia securus es quia p̄nāz egisti
eo tempore quando peccare potuisti.
Si vis ergo agere penitētia quando
tam peccare nō potes peccata te dimi
serunt non tu illa. Item due res sunt.
aut ignoscitur tibi: aut non ignoscitur
tibi. quozū tibi futurū sit. nescio ergo
tene certum. dimitte incertum. h̄c au
gu. Cernentes igitur tam magnū bo
num ⁊ tam copiosū fructū esse in vir
tute penitētie nullus negligat salutē
anime sue sed vnusquisq; qui se sentit
grauatū peccati onere currat ad reme
diū penitētie. p̄p̄nāz enim soluitur
hōmo a peccato restituit ecclesie: recō
ciliatur christo: donis spiritualib; di
tatur. de filio dyaboli efficitur filius
dei paradisi aperitur. h̄c est que āgelos
lertificat. ip̄ios iustificat amissa bona
reuocat. penam eternā vitat ad quam
appetendā sacra scriptura nos inuitat
dicente augustino. S̄m p̄s auctoritas
scripture ⁊ omnibus bonozum ⁊ beatoz
rum via ostendere conatur q̄ sit appeten
da penitētia que languores sanat fe
datos mūdat. mortuos suscitāt. vicia
fugat. virtutes adoznat. mētem robo
rat. omnia bona confert. ⁊ ad suscepti
ones christi preparat humana peccoz
dia. De hoc augu. De virtute etiam peni
tentie ⁊ eius p̄mendatione iohannes
crisostomus in quodaz sermone sic di
cit. Penitētia que peccata deo mi
serante remittit et paradisiū referat
que contritum sanat homines que tri
stem ex hylarā vitam de interitu reuo
cat fiduciam reformat gratiamq; ba
bundantiozem refundit. Penitētia
quid de tereferam. omnia ligata tu

foluis omnia soluta tu seruas omnia ad
 uersa tu mitigas omnia contrita tu sa
 nas oia desperata tu aimas. **O** mira
 pnia rutilantior auro splendidior sol
 le quam non vincit peccatum nec defec
 tio superat nec desperatio delet pnia res
 spuit auariciam horret luxuriam fugit
 furorem firmat amorem calcit supbiaz
 liguam prinet componit mores odit ma
 liciam. excludit inuidiam. **P**erfecta
 pnia cor mundat. animas sanctificat co
 git peccatorem omnia libenter sustinere
 pnia cor mundat. animas sanctificat
 ad suscipiendum deum interiora prepa
 rat naturalia reparat gratuita recupe
 rat. deo recociliat. angelos letificat de
 mones fugat carnem domat spiritum
 roborat celum impetrat. **H**ec cris. **E**c
 ce quante sunt in pnia efficacite siue
 tutes et quanta bona confert his qui ag
 greduntur et assumunt eam unde quilibz
 peccator qui desiderat a peccatis absolui
 et saluari non negligat eam. **S**i quis
 iuuenis est pueratur ad dominum et penite
 tiam non differat usque ad senilem etate
 ut securior possit esse terrena peccatorum
 et gloria celestis patrie. **S**i quis vero
 senex est et penam distulit ex sua negli
 gentia et incuria usque ad senectutis eta
 tem tamen desperare non debet sed agat
 penam eo feruenter et diligentius quo
 diuicius se conspiciat in via uiciosa et sor
 dida iacuisse. nullus uero differat ex pro
 positio usque ad horam mortis penam pro
 preter picula et dubia salutis emenda
 superius per sanctos doctores sufficien
 ter expressa.

Filius.

De pnia et eius effectibus ac utilita
 tate sufficienter instructus sum.
 nunc igitur de gradibus siue pribus pe
 nitentie et alijs eius circumstantijs cu
 pio edoceri.

Capitulum. XV. Pater. I

Antequam pro

cedatur ad explanationem pen
 nitentie et eius partium. Sciendum quod
 omnipotens deus propter transgressi
 onem suorum preceptorum et peccati ma
 culas odio habet omnes peccatores sed
 misericordiam prestat peccando peniten
 tibus testante sapiente. **E**ccli. xij. qui de
 Altissimus odio habet peccatores et mis
 rus est penitentibus. **S**i igitur non vis
 odiri a deo displiceat tibi iniquitas et
 odi peccatum et eris deo amicus. quia hoc
 odis quod ille odit nec hoc tantum sufficit
 ut displiceat peccatum. sed necesse est ut pro
 peccatis sceleribus penam subsequatur.
 quia peccatum impunita esse non possunt.
De hoc dicit beatus aug. in glo. super
 psal. sic. **A**udis quia deus odit iniquita
 tatem et times si odit iniquitatem nun
 quid te sed in te est iniquitas odit illam
 deus oderis et tu. eris enim deo amicus
 si odisti quod odit. **D**ispliceat ergo in te
 ipso tibi iniquitas tua. puniturus est enim
 peccatum malorum deus. preueni illum. non
 vis ut ipse puniat. tu puni. differet ma
 num a peccatis. tu noli differre conuertere te
 ad puniendum peccata. quia peccata impuni
 ta esse non possunt. punienda ergo erunt
 aut a te aut ab ipso tu puni et agnosce
 ut ignoscat. **E**t quid misericordius est
 deo qui tantum peccat peccatoribus et qui in
 omnibus conuersis ad se non curat preter
 ita. **H**ec aug. **P**er hec dicta colligere
 possumus quod non sufficiat homini post
 peccatum ad deum conuertere a malis actibus
 abstinere et vitam in melius mutare nisi
 si etiam domino per penitentiam dolo
 rem pro suis excessibus studeat satisfac
 cere. testante eodem beato augustino.
 qui sic dicit. ad agenda penitentiam non
 sufficit uita in melius conuertere et a ma
 lis actibus recedere nisi et de his que fa
 cta sunt satisfacias domino pro penam dolo
 rem